

Kisdedóvók és Gyermekkertésznők LAPJA.

Nevelészet i haviközlöny.

Kisdedóvók, gyermekkertésznők, néptanítók, házinevelők és gyermekes családok használatára szerkeszti s kiadja:

KOBÁNY MIHÁLY.

Megjelenik e lap minden hó 15-én. Előfizetési ár juliustól—ujévig 1 frt. Kisebb hirdetések a lap megrendelői részére díjtalanul — egyebeknek nagyon jutányosan számíttatnak. Levelek, közlemények a szerkesztőhöz, — az előfizetési pénzek pedig Herzog Ernő Ármin nyomdájába küldendők Gyöngyösré

A gyermekmesék értéke.

Nem igen emlékszem rá, hogy valaki a gyermekmesékre kisdednevelési irodalmunkban kiterjeszkedett volna, pedig nagyon megérdemel egy kis elmefuttatást.

Már a bölcsőben nyugvó kisdednek is mesél édes anyja láthatatlan angyalokról, melyek ő felette örködnek, mesél a kis nyulacskárról, mesél a vándásról, ki a nyulat meglötte, hazavitte, megsütötte és meg is ette. És mesél a kis báránykáról — farkasról, azzal megbarátkoztatni, ezzel pedig ijeszteni akarván, ha a kis csintalannak nincs kedve álomra szenderegni.

A bölcsőből kikerült, járnai tanuló, s már figyelni és gondolkodni inkább tudó gyermekeket dajkájuk mulattatja, szórakoztatja holmi tündérmesékkal, melyek a gyermek képzelmet tulcsigázzák, — rémes történetkéik elmondásával, melyek ismét féltékenységet támasztanak benne.

A meséknek jól alkalmazva igen szép pädagogiai szerep jut kisdednevelő intézeteinkben is, csak hogy a történet jellegével kell bírniok: és ha ezzel nem bírnak, akkor mint károsok inkább mellőzendők. A gyermek nagyon szereti a meséket, s általuk figyelő tehetsége, felfogása élesül. A benne előforduló események gondolkozásra, ítéltre serkentik, s a kidomborodó jellem mélyen bevési magát fogékony lelkébe.

Akinek sikerült ellesni a gyermek szobák titkait, aki figyelemmel kísérte, mennyi előszere-ttel csüggnék a kisdedek dajkájuk meséin, aki tudja, mint lehet egyes mesék elmondásával a gyermekben a bátorságot, a hősiességet fokozni, a féltékenységet, gyávaságot pedig valódi jellemvonássá meghonosítani: csak az tudhatja, mily értéke, mily becse lehet a gyermekmeséknek.

A mesék iránti előszeretet a legrégebb korban ismeretes volt a társadalom minden rétegében, s nem fogyatkozik az ma sem, midőn a szegény napszámos kunyhójában az apát, anyát, az értelmesebb vagy vagyonosabb osztály gyermekszobáiban pedig a dajkákat halljuk mesélni. És a kis gyermekek nem ismerve rang vagy születési fokozatot, egy forma érdekeltséggel, s egyenlő áhitattal hallgatják a csodásan hangzó igéket, miket megérteni gyakran nem de megjegyezni, emlékükből megtartani mindig képesek.

A gyermekek különös ragaszkodása a mesékhez észlelhető ovodáinkban is azért mesélünk nekik ott is, e tekintetbeni vágyaikat kielégítjük, de azzal a különbséggel, hogy míg a szülői háznál a mesék tárgyára és értékére semmi tekintettel nincsenek, addig nekünk ezekre különös figyelmet kell fordítanunk. Ott minden neveléstani cél elesik, nálunk ellenben a fő súlyt erre fektetjük.

E célból:

- a) csak oly meséket használhatunk, melyek rövidek, és könnyen érthetőek,
- b) melyeknek alapja a lehetőség és a valószínűség,
- c) melyek a gyermek képzelmet tul nem esigázzák,
- d) melyek izgalmas és rémes tartalmukkal a gyermekeknek féltékenységet nem támasztanak,
- e) és a melyek erkölcsös és hazafias irányu tartalmuknál fogva a gyermek szívét és lelkét nemesíteni képesek.

A meséknél éljünk egyszerű keresetlen szavakkal, s adjuk elő úgy szórakoztassanak, de e mellett nyújtsanak erkölcsi tanulságot is. Ha ezekre figyelünk, akkor nevelési eljárásunkban igen jó haszonnal alkalmazhatjuk.

Minő munka foglalkozások nyújthatók őszszel a falusi ovodák vagy gyermek- menhelyek növendékeinek ?

A falusi ovodák és gyermekmenhelyek terjesztésével előtérbe lép azon kérdés, hogy mitán kisebb és szegényebb községeink kisdudnevelő intézetük felszerelésére nagyobb összeget áldozni nem képesek, mik volnának azon foglalkozások, melyek vagy csekély — vagy éppen semmi költséggel nem járnak, de a melyek a gyermekeknek még is némi kellemes időtöltést szereznek, s e mellett némi nevelési becseset is bírnak ?

Fölteszünk minden kisdudnevelőről s menhelyvezetőről annyi ügyességet, hogy a helyi körülményekből, maga is le tudja vonni a tanulságot, s az önkényt kínálkozó alkalmat föl tudja használni növendékei foglalkoztatására; mindamelllett is némi irányadásul nem tartjuk fölöslegesnek megjelölni azon foglalkozási nemeket, melyeket szórakoztató munka nemek közé fölvehetnek. Ilyenek a következők :

1. Kosárfonás sásból vagy gyékényből. E kosarak nem úgy készítettnek, mint a közönséges használatra szánt kosarak, hanem egyszerűen csak úgy, hogy vastag papír, vagy kerek deszkalapok körben 2 cm. távolban kifuratnak, e lyukakba vesszők erősítettnek, melyek gyékény vagy sás szálak által sövény módra átfonatnak. Midőn a kosár kellő magasságra meg van fonva, a tenékre erősített vesszők egy forma hosszúra vágatnak, s a fonás közé hajlékony — s inkább keskeny abronchhoz hasonló vessző dugatik kenyelek.

2. Kapu és sövény fonás. Ez a munka azonos az előbbivel, azzal a különbséggel, hogy itt egyenes talp fákba erősítettnek a fölálló vesszők. Celja e munkának a szórakoztatáson kívül még oly játékszert is teremteni, mellyel a gyermek gyakrabban eljátszhatik, és a mely egy kis fa házikó hozzá adásával a gyermeket a ház és telek utánzására és ismeretére vezeti.

3. Gyékény fonás. Ez a munka éppen úgy történik, mint a papír fonás.

4. Lábtörőlkötés szalmából kettéhasított füz vesszőkkel. A gyermek több csomó zsúp szalmát teker be vesszőkkel, majd a betekert zsúphengereket egy fa furdánc luktatásával s a vesszők átöltöztetésével összeerősíti.

5. Kis méhköpük kötése. Ez úgy történik, mint a lábtörőlkötés azzal a különbséggel, hogy a szalma tekerések egymásföle hajlítottak fölfelé magasodó — s kis távolban kup alakú irányban összeérve.

6. Virágmagok gyűjtése, osztályozása, s elhelyezése papír — vagy vászon zsacsókba.

7. Gyümölcs magvak szedése, szárítása, osztályozása.

8. Tökmag gyűjtése s letisztítása külső helyhez hasonló hámjától.

9. Különféle magok, mint vetemény magvak: búza, lenese, bab, borsó, kukorica stb elválasztása a szeméttől.

10. Száritott gyümölcs letisztítása vászondarab segélyével.

11. Kukorica héj fosztása.

12. Az intézetben található téglák, kavicsok, fa daraboknak összegyűjtése, s bizonyos helyre elrakása.

Ezeket kivül vidékenként fordulhatnak elő olyan foglalkozások, a melyeket a gyermekek is ügyesen végeznek el, vagy a melyeknél legalább némi segélyt nyújthatnak.

E foglalkozási nemek elősorolásával korán sem volt szándékunk intézeteinkből az eddig divatozó munkákat kiszorítani; használjuk azokat amennyire körülményeink engedik, a mennyiben azonban költséges munkákra nem telik, elégedjünk meg azzal, hogy az itt felsorolt foglalkozásokban a gyermekeknek legalább szórakozást és időtöltést nyújtunk.

Egyre azonban figyelmeztetjük a falusi ovodák és menhelyek vezetőit, s ez az, hogy ha jönnek látják az általunk ajánlott munka nemek behozatalát, tanácsos lesz e foglalkozási nemeket egy félív papírra írva az intézet falán kifüggeszteni. Ha ez megtörténik, a szülők olvasva intézeti szokásnak — rendnek fogják tartani a munkáltatást, míg ellenben találkozni fog nem egy szülő, aki a házi foglalkozások alkalmazása folytán azzal gyanúsítja a nevelőt, hogy a gyermekeket saját céljaira használja föl; már pedig a gyanúnak még a látszatát is kerülnünk kell.

Kérdő pontok. s ezekre válasz.

Több vidéki kisdudnevelő intézettől kaptunk már kérdő pontokat, melyeknek tisztázása felette kívánatos.

E kérdések, a rá adott feleletekkel a következők :

1-ször. Van-e heti szünidő, s mely napokon?

Heti szünidő egy két intézetet kivéve mindenütt van, és pedig vagy esütörtökön egész nap, vagy szerda és szombat délutánokon, vagy esupán szombat délután. Oly intézetekben, hova jobb házak gyermekei járnak, a nevelő kipihenése végett legcélszerűbb esütörtökön egész nap tartani a szünidőt. A két fél napi szünetnek nincs elfogadható alapja, sőt károsnak is mondható, mert a szerdai délutáni szünidő a nevelő teljes kipihenésére elégtelen — a szombat délutáni pedig a rá következő vasárnapra oly hosszú szünet a gyermekekre, mely az ovodai rendnek hátrányára szolgál. A szombat délutáni szünet mellett érvül azt szokták fölhozni, hogy ekkor az intézet tisztoga-

tása- s a gyermekek ruháinak rendbehozása igénylik. Ez téves felfogásra mutat, mert a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a szülőknek szombaton sokkal több házi dolga van, semhogy a gyermekek ruháját tisztítsák. Vagyos szülők gyermekeinek több rendbeli ruhája van, szegény szülők pedig olyankor tisztítja gyermekét, amikor ideje engedi, és mivel az intézet surolása, tisztítása csütörtökön épp úgy ezközölhető, mint szombaton, a nevelőknek pedig ki naponta 8—9 órán át rongja tüdejét. a hét közben van inkább szüksége egy kis pihenőre; mi a szünidőt csütörtökön egész napra inditványozzuk, a mennyiben pedig az intézet nagy részt olyan gyermekek által látogattatnék, kiknek szülei egész napon át házukon kívül dolgoznak, a szünidő fél napra redukálható ugyan, de akkor is a hét közepén tartandó, s a nevelő e napon pusztán felügyeleten kívül másra nem szorítható.

Pressiót lehet ugyan gyakorolni a nevelőre, de ez megboszulja magát, mert a kifáradt nevelő legjobb akarata mellett sem képes testi és szellemi rugékonyságának oly mértékével rendelkezni, mellyel a nevelésügynek szolgálatot tehetne.

2-ik kérdés: Naponta mikor mennek a kis gyermekek ovodába, s meddig maradnak bent egy folyotában vagy megszakítva?

Városi intézetekben, hol az ovodába járó gyermekek iparosok vagy hivatalnokok házaiból valók, az intézetbe menetel $\frac{1}{2}$ 8—9 óra közt, a kibocsátás pedig 11— $\frac{1}{2}$ 12 óra közt történik délelőtt, míg délután $\frac{1}{2}$ 2 — $\frac{1}{2}$ 3 óra közt jönnek be, s 5 — $\frac{1}{2}$ 6 közt mennek haza a kisdedek. Vannak azonban intézetek, mint a budapesti szegény gyermekertek, melyekből a gyermekek csak este mennek haza, s ebédet is ott kapnak; vannak ovodák hol délben is maradnak földműves gyermekek, akik magukkal hozott ebédjüket a dada felügyelete alatt költik el; sőt Bálványosan és Kerekiben Satzgerné olyan intézeteket állított, hol a pusztákról kocsikon összehordott gyermekek hétfő reggeltől szombat estig maradnak egy huzamban.

Falu helyeken, kisebb városokban a gyermekek korábban gyülekeznek s a dajka felügyelete alatt vannak 8 óráig, midőn a nevelő a gondozást személyesen veszi át. Az elbocsátást nagy részt szintén a nevelő végzi; ha azonban annyira szétszórtak már a gyermekek, hogy csak néhány maradt vissza, ezek felett a dajka örökdi hazamenetelig.

3-ik kérdés: Vannak-e délben is gyermekek az ovodában?

A választ megadtuk a 2-ik pontnál.

4-ik kérdés: Tanrend szabályosa az ovoda választmányától előírva; vagy az óvó tetszésétől függjön a foglalkozás?

Az ovoda választmánya a foglalkozás módszerébe nem avatkozhatik bele, mert akkor oly dolgok is történének, melyek a kisdednevelés keretébe nem illők, és a melyekért a nevelő nem vállalhat felelősséget; ha azonban a választmány alapos gyanuval él arra nézve, hogy a nevelő nem jár el helyesen, — akkor szerezzék meg az orsz. kisdedóvó egyesület minta intézetének foglalkozási rendjét, s utasítsa nevelőjét ehhez alkalmazkodni.

5-ik kérdés: A dajkának van-e foglalkozása az öltöztetés-, vetkőztetés és egyéb anyagi szükségletek felügyelésén kívül?

A dajkának kötelessége az intézet tisztán tartásáról gondoskodni, reggel és délután a korábban érkező gyermekekre ügyelni, őket levetkeztetni, öltöztetni, a $\frac{1}{2}$ 12-ig vagy délután 5 óráig el nem vitt gyermekekre vigyázni, vizet, fát behordani, fűteni, s mivel intézeteinkben a gyermekek korosztályok szerint foglalkoznak, míg a nevelő egyik csoporttal foglalkozik, a másik csoportot társas játékokkal elfoglalni. Magától következik, hogy a munka felosztás a nevelő jogkörébe tartozik.

6-ik kérdés: Vannak-e a szunnya-dozó kis gyermekek számára ágyak, s minők?

Ágyakat térkimelés szempontjából nem használunk, hanem kell lenni minden intézetben pár pokrőcnak, melyre az elalvó gyermekek lefektetnek, és a melyek testgyakorló eszközül is használatnak. A mennyire azonban lehetséges, le kell szoktatni a gyermekeket az intézetben való alvásról. Inkább aludjék otthon az erre szokott, vagy beteges gyermek, mert intézetben egyik gyermek elkívánja a másiktól, s a foglalkozási rendet zavolja.

7-ik kérdés: Az évi szünidő mennyi, s mikor szokott megtartatni?

Évi szünet nem minden intézetben tartatik: hol azonban a nevelő üdülése miatt ez szokás, a nyári zárünnepély bevégezte után adatik ki 2—4 heti időre, melynek végével az új beiratás eszközöltetik. Miután azonban falu helyeken a szülőkre nézve nyáron mutatkozik leginkább áldásnak az ovoda, sáros hideg télben pedig úgy is kevés gyermek látogatja, ennél fogva az évi szünidő tartására a legalkalmasabbnak tarthatjuk a téli időszakot.

A dajka képezdéről.*)

Ha van valaki, aki a kulturális mozgalmaknak örülni tud. én bizonyára azok közé számítom magam, kik minden utó gondolat nélkül üdvözölnek oly törekvést, mely a nevelés javítását célozza.

*) Ez érdekes cikket ajánljuk ügybarátaink figyelmébe. Szork.

Igy örültem annak a hírek is, hogy a szegszárdi alapnevelési-egyesület dajka-képezdét nyit; de csak pillanatig tartott örömem, mert mélyebben vizsgálva a dolgot, arról győződtem meg, hogy a dajka képzésnek oly árnyoldalai is lesznek, melyek nem válnak az ügy javára. Aggodalmaimra pedig nekem nagyon is alapós okaim vannak, mint a következő tények mutatják.

Két évvel ezelőtt intézeti dajkám férjhez menvén, új ápolónó után kelle nézmem. Egy helyszerezővel értekezvén, kilátásba helyezte arra alkalmas egyén megnyerését. Jöttek is többen az állomásra jelentkezni; jöttek fiatalok és vének, szépek és olyanok, kikre Venus istennő nem igen pazarolta kegyét. Volt a sok között egy 18—20 évesnek látszó, megnyerő külsejű — vouzó modoru lány is, aki 4 éven keresztül egy magas rangu család gyermekei mellett vitt benne szerepet. Minden kellékével birni látszott azon tulajdonoknak, amelyek őt új állására alkalmasnak teheték. Kaptam az alkalmon, előadtam: mi a kötelessége, elmondtam a föltételeket, s én teljes megnyugvással fogadtam föl.

A szülőknek is tetszett az ügyesen forgolódo teremtés, s kezdtek nekem a jó választásért gratulálni, — és csakugyan valami ritka hivatottságot tanusított az első két hétben elannyira, hogy szép bánásmódja s rend és fegyelem tartás tekintetében bátran kiálhatta volna a versenyt bármely ügyesebb nevelővel is. Büszke lettem választottamra, s azt hittem, hogy ilyen kitünő dajka segédkezése mellett intézetemben csudákat fogok művelni.

Hej! de minden mulandó a földön, az én dajkám jó kedélye is elmúlt, és lett dacos, — előzékeny, finom modora elhagyta, s lett belőle darabos, goromba teremtés. Az a kitartó türelem — az a lebilincselő érdekesség, mellyel gyermekeimen oly minden megerőltetés nélkül uralkodni tudott, már nem volt tulajdona. Irántam is kimértebb, hidegebb kezdett lenni, figyelmeztetésemre, mikre előbb egyáltalán szükség nem volt, most figyelni sem látszott; — ha pedig kissé komolyabb hangon találtam kötelességét emlékébe hozni, hát még a tisztességesebb dolgok közé tartozott, ha csak vállat vont, mert az is kikerült tőle, hogy visszafeleselt. Jólehet a cselédség ilyféle magaviseletét sem a gyermekek fegyelme miatt, sem magamért túrni soha nem szoktam, még is ez egynél úgy gondolkodtam, hogy hiszen ő is ember, ő is érez, neki is lehetnek bajai, fájdalmai, melyek szívét, marcangolják, amikor aztán türelemre-kedélyes-ségre erőltetni hiába való dolog; hát hagytam magára, elnéztem hibáit, s türelemmel vártam jóra változását.

Amily mértékben lettem én gyengéd irányában, ő olyannyira lett napról-napra gorombább.

Minél inkább elnéztem gondatlanságát, banyagságát, annál fenhéjazóbb lett, annál jobban törekedett magát egészen függetleníteni. Végre én is megsokaltam a dolgot, s tisztességesen megmosdatván, kijelenttem neki, hogy ha nem tetszik magát úgy viselni, ahogy először viselte, föl is az ut, alá is, két hét után elmehet.

Micsoda? Elmehet? Hát tán az én tőlem függ? Nem vagyok-e én is olyan szolgálta mint ő, s én akarok neki parancsolni? Ilyen féle — de már most a sértett hiuság — aztán a mérges bosszú hangján kiejtett kérdésekkel traktálgatott az én ügyes lánykám, a ki csipőre tett kezekkel igérete megmutatni, hogy akkor megy majd el, mikor ő akarja.

A dolognak a nyitja pedig abban rejlik, hogy e lány kimutatott ügyessége folytán néhány szülőnek és egyleti tagnak elismerő — reá nézve kedvező nyilatkozatát hallván, hiusága, becsvágya oly mérvű lett, hogy régebbi kedves modorát ma már lealázónak tartja magára — ehhez járulván némely szülő olyanféle tapintatlan nyilatkozata, hogy „*őt a világért el nem boesájtják*“ a valójában műveletlen személynek meg volt az ok az engedetlenségre.

Hosszú volna leírni mindazt, mit e esiszolt teremtés tett azért, hogy megmutassa, hogy ő a fűszemély, néhány esetet azonban szemelvénykép itt közlök.

Mig tudtára nem jött, hogy ő is valami, készséggel naponta kétszer hozott vizet a piac kutjáról. Azután? Nem volt rá mód napjában egyszer is elküldeni. — Előbb ment a kamrába fáért szó nélkül, — később az én cselédemnek kellett részére is behordani. Az intézet seprétése — surolása az ő dolga volt, el is végezte kezdetben szépen, hej de most már szégyenli az utóbbi; az cselédnek való dolog, persze arra nincs fölértése, hogy aki cselédnek szegődik be, annak akármilyen volt is előbb, a cseléd dolgát kell elvégezni. Ha pedig megesett, ami minden intézetnél előjön, hogy a gyermek betegsége vagy sok gyümölcszabálás miatt ruháját, vagy a szoba padlóját elpiszkolta, no hiszenakkor ő volt az első, aki utálatának köpködései és csunya beszéde által kifejezést adott.

Nagyon félek, hogy dajka-képezdünk által az ilyféle bajok állandósítottai fognak, mert nagyon természetes, hogy a hol lehet, képzett dajkák vétetnek föl, kik állásukban meg is erősítettnek, s akkor a nevelőtől nem függő, műveletlen — hivataltát át nem értő dajka a nevelőnek ellenségévé — az intézetnek pedig kárára válik.

Veszprémy K.

Megjárták. *)

Két kis fiú volt az apa
Munka-szobájában,
Egyik nagyobb mint a másik;
De esintalanságban
Most is azon tanakodnak
Jó maguk közt éppen,
Hogy mi volna tenni való
Csak amugy sebtében.

Nem is soká kellett nekik
Gondolkodni rajta :
Készen várt a pipatartó
Füst- szerekkel rakva.
Nossza, pajti, fogjunk neki!
Van terünk hozzája,
Hadd tüzeljen, mint a katlan,
Pipa, csibuk szája.

És csakugyan törökösen
Füstöl a két honfi,
Mig a világ nem kezd velük
Egy nagyot fordulni :
Akkor aztán jön az arcok
Tarka változása . . .
S vele egyéb, mely bizonyos
Betegségnek mása. — —

Mire apjok gyanu nélkül
A szobába lépe,
Egyik se volt több előtte,
Mint a halál képe. —
Okát ugyan nem volt nehéz
Kitalálni rögtön :
Höseinkkel pipa, dohány
Ott hevert a földön.

Mikor aztán felüdültek
A füst mámorából,
Emléket is kaptak . . . miről
Kedvük soha nem szól. —
A kinek mi nem való még,
Óvakodják tőle ;
Mert nem egyszer lett is baj a
Csintalanság vége.

Hajgató Sándor.

Őszi dal.

Dallama: Volt szeretöm tizenhárom.

Meghült a lég, elmúlt a nyár,
Fecske, gólya elment immár,
Elköltöztek, tovaszálltak,
Tovaszálltak,
: Mert eledelt :| itt mi nálunk
: Nem találtak :|

*) Nagyobb gyermekek részére.

Szerk.

Hull a levél a virágról,
Gyümölcs nem mosolyg a fáról,
Jaj istenem, mit csinálnak,
Mit csinálnak ?
: Tudom bizony :| ovodába
: Majd eljárunk :

Kobány

A z é n e m l é k e i m.

— Rajz. —

Irta : P. Szabó E.

Ney Ferencz ur, a kisednevelésügy egyik
érdemes veteránja, a „Kisednevelés“ hasábjain
közelebb igen értékes és tanulságos reminiscenciá-
kat közölt kiseddóvó-képezdei éveiből.

Nekem is vannak édes keserű emlékeim a
hazai kisednevelés multjából; abból a multból,
a mely alig terjed vissza 15—20 esztendőre, s a
mai nemzedék előtt még is bevalik már
régmult időnek is.

Olyan közel, s még is olyan távol állunk
ma már attól az időtől. A mai kor minden szépért,
nemesért, széles körben kiterjedő lelkesülttségével,
rohamos haladásával olyan nagyon különbözik a
mikor olyan nagy néma csend uralkodott a hazában, és olyan nagy
hidegség az emberek szívében.

Erről a korszakról óhajtók én is egyet-mást
elcsevegni az új generációnak; nem irok történe-
tet, ezt avatottabbakra bizom, én csak fel-feltűnő
emlékeim köréből vetek papirosra egy-egy halvány
képet; kortársaim bizonynyal ezeket is öremmel
fogják olvasni, hiszen együtt csináltuk
azt a históriát, az újabb nemzedék pedig ha figyel-
met szentel igénytelen emlékeimnek, talán vesz
azokból némi tanuságot, némi buzdítást támaszul
a kisednevelés még mindig fáradalmas, de már
még sem annyira görcsös útján való haladásához.

*

Az 1864 évben a bécsi udvari kancellária
egy famozus rendeletet bocsátott ki, melynek a
Gesammt-Monarchie érdekében nagyon praktikus
célja az volt, hogy ezentul csupán jogvégzett em-
berek bocsátatnának birói s illetőleg ügyvédi vizs-
gára, kik felől a felettök örökös hatalom teljesen
meg van győződve arról, hogy minden tekintetben
„gutgesinnt“ férfiak, azaz: soha sem vettek
rész semmiféle tüntetésekben, melyek a jól meg-
csinált provisorium tartóssága ellen irányozvák.

A jogi egyetem küszöbét tapodtam hébe-
korba akkoron, s jól tudtam, hogy többszörösen föl
vagyok jegyezve azon türelmetlen, hevesvérű
izgága fiatal emberek sorába, a kikről tudva volt,
hogy „nyughatatlan emberek“, hogy az alkotmány
visszaállításáról álmodoznak, hogy azok közül

való, akik nehányszor kifütyölni merészelték az egyik egyetemi tanár gutgesinnt előadásait.

Hő emlékezetemben élven minden turpisságok, nagyon természetes, hogy az én hátam is borsódnai kezdett annak tudatában, hogy a fölötünk virrasztó hatalmasság engem sem fog annak idején keresztül eresztetni azon az esztrengán, ahol a diploma várakozik a négy éven keresztül kinlódó fiatal emberre.

„Bizony jó lesz más életpálya után nézni“ — gondolám magamban.

Ez a gondolat gyötört két álló hónapig, a mikoron egyszer kezembe akadt a „Vasárnapi Ujság“ egyik száma, melyben mindazokhoz, a kik nem reménylik, hogy választott pályájukon boldogulnak, a nevelés ügye iránt azonban előszeretettel viseltetnek, azon felhívást intézte R a p o s József ur, hogy lépjenek be a kisededóvokat képző intézet tanítványai sorába.

Emlékeztem rá, hogy láttam én valamikor kisededovodát, és hogy nagyon tetszett nekem azoknak a kis gyermekeknek a vidám játéka, értelmes beszédük; a gyermekekkel való foglalkozást sem tartottam inyem elleninek (próbáltam egyszer másszor diák koromban) — elég az hozzá, addig néztem, addig olvastam azt a felhívást, hogy egyszer csak fölkeredtem, s azon vettem észre magam, hogy ott állok a sok beszédü, lelkesítő, buzdító képzőintézeti igazgató előtt, a ki ki nem eresztette kezei közül a jelentkező neophitát mindaddig, a míg bele nem disputálta, hogy a kisedednevelésnél (szerinte: alapnevelés) nincs magasabb foglalkozás a világon.

Denique — hozzám tartozóimnak nem csekély bosszuságára — beléptem a kisededóvokat képző intézet tanítványai sorába.

Ur-isten, milyen sanyaru, s még is milyen szép élet volt ez!

Ti akik mai napság sütkéreztek az államisegély, a köztartás, s mit tudom én még miféle beneficiumok verőfényében; — ti ifju menzedék, kik a társadalom által napról-napra nagyobb mérvben fölkarolt kisededovoda-ügy terén előbb-utóbb tisztességes állomásnak reményében lépitek át a palotaszerű képző intézet küszöbét: ti nektek fogalmatok sem lehet arról, hogy milyen életet éltek akkor abban a valero-utczai, egyemeletes, igénytelen épületben azok, akik a kisededóvói pályára készültek.

Hát először is nem kaptunk senkitől semmiféle segélyt. Lakást (5—6 egyénnek egy szobában) fűtést (hogy nagy vörös kezeinket a langyos kályhán kissé megmelegítsen) világítást (két hétre egy szál faggyu-gyertyát) később ezt is megszüntették, adott a kisededovodákat terjesztő egyesület, de ezzel aztán ki volt merítve a segélyezés olajas

korsója teljesen. Hogy mit eszik, miből ruházkodik a sárga ház boldogtalan lakója, azzal ugyan a világon nem törődött senki sem. Kopott ruha, üres gyomor volt a mi szabadkőművesi jelvényünk, s módos embernek tartottuk magunk között azt a szerencsés boldondot, a ki nagy sokára uri házaknál adott magántanórákért 15 frt havi jövedelemre tudott szert tenni. Volt egy jóvérü, angol phlegmájú kollegánk, most igen jeles intézetvezérlő, s egy kitünő vidéki lap szerkesztő egyik alföldi városban — a ki arról volt nevezetes, hogy tudott koplalni egyvégtiben három napig is, s akkori s olyan caricaturákat rajzolt széles jókedvében, hogy az embernek a könyvei csurogtak a nagy nevetéstől.

De nem csak porlandó testünk táplálásáról feledkezett meg a képző intézetet föntartó egyesület (bizonytal nem az egyület vétke volt ez), hanem még reményeséget sem tudott nyújtani vigasztalásul a jövőre nézve.

Olyan nagy néma esendesség, olyan apathia uralkodott akkor Magyarországon, hogy valóságos vakmerőség lett volna arról beszélni, hogy az emberek állítsanak kisededóv-intézeteket. Derék igazgatónk ugyan váltig biztatott azzal, hogy ennyi — meg annyi új intézet nyílik meg nem sokára; de biz azoknak az új intézeteknek nagy része csak szép álmom maradt, s ha akadt itt-amott egy-egy emberbarát, a ki csakugyan szóba hozta a kisededovodák üdvös voltát, úgy megijedt az általános közönytől, az uralkodó lethargiától, hogy egyszerűen többször csakugyan nem merte szóba hozni kedvenc eszméjét.

És mi — a kisededóv képző tanítványai — tudtuk ezt jól, és a nélkülözések és a reménytelenség dacára még is úgy rajongtunk a kisedednevelés magasabb eszméjéért.

Pedig milyen különböző előkészültségü, különböző koru és különböző állásu emberek éltek akkor együtt abban a sárga házban: volt közöttünk az élet delén álló férfiú, volt 15 éves suhanc, volt olyan, aki sok iskolát végzett, aztán olyan, a ki írni-olvasni is alig tudott becsületesen, volt olyan kollegánk is, a ki keresztül próbálta már az életet különböző pályában, s maga sem tudta: hogyan, mivégre állapotodott meg legutóljára abban a sárga házban.

És aztán megtörtént velük az a esoda, hogy pár hónap múltán — miként az apostolok egykoron — egyenként letünk, mert egyformán lelkesültünk, hogy ne mondjam: rajongtunk a kisededköznevelésének ügyeiért.

A kinek már multja volt, az elfeledte azt egészen, s csak a jelennek és a jövőnek élt; minden gondolatunk, minden vágyunk csak oda irányult, hogy legyen egyszer egy olyan kis intézetünk, ahol az icipici gyermekek lelkébe elplántálhatjuk az emberszeretetet, a munkásságot, a

hazafias érzelmeket, az ismeret szerzés vágyát és a vallásosságot.

Micsoda lelkesedéssel, micsoda örömmel beszélünk, vitatkoztunk mindezekről homályos, hideg szobánkban, és nem jutott eszünkbe, hogy itt a vacsora ideje és nincs vacsora, hogy ma-holnap vége lesz a tanévnek, és nincs állomás.

De hát mi volt az, a mi meggyújtotta lelkünkben ezt a szent lángot?

Lehet, hogy a közös nyomorúság is előmozdithatta a rajongást; lehet, hogy a kisededovás terén működött első uttörők példája is buzdított: de tagadhatlan, hogy a lelkesedés szikráját akkori igazgatónk, R a p o s József élesztette lobogó lángra.

Rapos ideáit sokan megrótták annak idején, meg is szenvedett érte szegény öreg, s így nagyon csunya dolog lenne tőlünk, egykori tanítványaitól, ha most ezeknek a taglalásába boesátkoznánk. Mi az öreg jólelkű mesternek csak érde me i r ő l emlékezünk meg, s ezen érdemek között első az, hogy úgy tudott lelkesíteni, úgy tudott buzgókká tenni s úgy elhitette velünk azt, hogy nincs nemesebb életpálya, mint a n e v e l ő életpályája.

Nem akarok nagyot mondani, nem mondom: hogy a h a z a, de azt joggal mondhatom, hogy a k i s e d e d n e v e l é s ü g y e mindenestre R a p o s n a k köszönheti, hogy azok az igénytelen, különböző életpályáról összekerült emberek, a kik a képző-intézet falai közül kikerültek, kevés kivétellel lelkesült apostolaiivá lettek a kisednevelés ügyének: olyan apostolokká, a kik abuan a szomorú időben, a közönyösség korszakában is csaknem a esodával határos munkásságot fejtettek ki a kisedododáknak elterjedése felvirágoztatása, s a kisednevelők önképzése érdekében.

(Folyt. köv.)

Vegyesek.

Lapunk megrendelőit, kik a lap árával még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük, hogy tartozásukat Herzog Ernő Ármin nyomdájába Gyöngyösre mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Helyre igazítás. Lapunk mult számának revisiója távollétünkben más által eszközöltetvén, a „Kisednevelés“ szerkesztőjének adott válaszukból, ott a hol az mondatik, hogy nevelatlenségre oktatja növendégeit, e szavak előtt kihagyatott e két szó: „é p p e z á l t a l“ ami az egész mondatnak természetes hogy más jelentőséget kölcsönöz. A méltányosság megkivánta tőlünk, hogy e hibát kiigazítsuk annyival is inkább, mert állítani olyan valamit, amiről biztos tudomásunk nincs, nem szoktunk, Dömötör urnak képezdei szereplését pedig egyáltalán nem ismerjük.

A gyomai városi kisededovó intézet e hó 9-én nyílt meg.

A nagy-kanizsai kisednevelő egyesület által rendezendő sorsjáték a hazai kisededovó egyesületek által nagyon gyér támogatásban részesül, amennyiben az elárusításra szétküldött sorsjegyek nagy részét érintetlenül visszaküldték. Szomoruan vesszük tudomásul, mert a közügy iránt tanusított ez apathia majd azt eredményezi, hogy e tekintélyes és tehetséges egyesület is hasonló mértékkel fog mérni a hozzá hasonló esetekben forduló intézeteknek.

Sopron és a kisededovás ügy. Drukker József a kisededovás régi barátja, aki ez intézményt Sz.-féhérváron is oly szép sikerrel honosi otta meg, jelenben mint Sopron város polgármestere e városban szándékoznék a magyar nyelv terjesztését magyar mintaóvodák létesítése által elősegíteni, s e célra már 3200 frtot gyűjtött is, sőt már alkalmas nős óvó megnyerése iránt is tett lépéseket: azonban, mint biztos forrásból értesülünk, a szép szándék utjában nagy akadályt képez a város lakosságának ellenszenve, mely a magyar ovodák létesítését minden módon megakadályozni törekszik. Szomorú dolog biz az, hanem ez soha se ejtse kétségbe Drukker urat, az ő szívós, kitartó természete itt is győzedelmeskedhetik.

A hangversenyző gróf s a kisededovás ügy. Gróf Zichy Géza, a híres egykezü zongora virtuó; mielőtt európai körutjára indul, az országos kisededovó egyesület javára fog hangversenyt rendezni; és pedig körül-belül december elején.

Nemes tett. Markhot József fővárosi kisednevelő Budapesten elhunyt Wunderlich Vilmos pályatársunk kiskorú gyermekei közül egyet örökbe fogadván, e nemes tette által pályatársainak elismerését érdemelte ki.

Szerdahelyi Adolf volt óvóképezdei igazgató Siófokra választatott meg polgáriskolai tanárnak. Gratulálunk őszinte szívből.

A központi Fröbel nőegylet a kisednevelés emelésében folyton előre halad, mutatja ezt azon intézkedés is, hogy most 9 óra tervezett tanfolyamot nyit oly képezdevégzett tanítónők részére, kik a kisednevelés ügyét elméletileg és gyakorlatilag elsajátítani akarják. A tanfolyamra október 20-ig lehetett jelentkezni. Csak gratulálhatunk a jó eszmének, mely méginkább hivatva lesz ügyünket a népiskolához közelebb vinni.

A marcalli kisedododához, miután az első ízben megválasztott Brunner Irén mostani állását oly rögtön el nem hagyhatta, második ízben Schusztér Anna bicsai kisednevelő választatott meg vezetőül, ki is ez intézetet október 22-én megnyitotta. Ugyanez intézet buzgó titkáranak, Tomcsányi Sándor urnak leveléből értesültünk arról, hogy az új egyesület már is hozzá látott

jövedelme szaporításához, így az ott időző Balog Alajos szintársulatával előadást rendeztetett, mely az intézetnek 80 frtot jövedelmezett. A jótékony cél iránti tekintetből felül fizettek: Ádám János egyleti igazgató 1 frt. — Lehner Sándor uradalmi ügyvéd 2 f. 40 kr. — Dr. Szabó Józsefné elnöknő 1 f. 20 kr. Haidekker Antalné választmányi tag arannyal himzett pamlag vánkost sorsoltattott ki, miből 40 frt folyt be. — Az intézet javára kibocsátott iveken következő adokozások történtek: Barcza Ödön 50 frt — Véssey Mihály 50 frt — Gróf Forgács Károly családja 30 frt — mások 9 frt — Véssey Mártonné gyűjtött 21 frt, Tomcsányi Sándorné 8 frt — az így begyűlt adakozás összege tesz 168 frt. Gratulálunk a derék egyletnek, de gratulálunk az új nevelőnek is.

A jótékony hölgyek meg a kisednevelők. Majdnem hihetetlen tényekről értesültünk. Az ország kisedővő egyesület egyik legbefolyásosabb tagja leirt egy vidéki Fröbel egylet elnökéhez, hogy a nevelő 500 frtos évi fizetését szállítsa le 300 frtra, mivel az sok egy oly szegény parjának, akinek ha a leszállítás nem tetszik, hát menjen isten hírével, majd küld ő helyette kettőt, hármat is. Hasonló esetekről hallottunk a fővárosból, hol báró Liptay Bélánét ostromolják némely magukat jótékony szívűeknek tartó hölgyecskék, hogy az elnöksége alatti intézet nevelőjét az ő protegáltjuk kedvéért bocsássa el. No mi fölteszünk báró Liptaynéról annyi lélek finomságot, hogy egyesek mézes szavaiért nem fog állomásától egy olyan nőt elmozdítani, aki helyét a legnehezebb körülmények között is becsülettel betöltötte, s aki még arra is van kárhoztatva, hogy munkaképtelenné lett férje számára is kenyeret keressen. Óh azok a jótékony hölgyek, mily szivtelenek is tudnak lenni!

Van-e alapja Tóth István vádaskodásának? A „Kisednevelés“ legutóbbi számában epébe mártott tollal ront nekem Toth István ur azért, amiért tán köszönetet érdemeltem volna. Szörnyen haragszik rám az öreg ur azért, hogy én cikkét laptöltelékek neveztem volna, s ezt annak tulajdonítja, hogy fölkérésnek lapom szellemi támogatását illetőleg egészségügyi tekinteteből eleget nem tett. Tudjuk annyira respectálni Tóth ur érdemeit, agg korát és beteges állapotát, hogy nem kívánunk ellenében megtorló visszavágással élni; azért a lehető legnagyobb kimélettel csak arra kérjük, hogy olvassa át még egyszer szerinte sérelmes cikkünket, s meg fog róla győződhetni, hogy az ő cikkét éppen nem neveztuk laptöltelékek, s ha annak neveztuk volna is, miután tulajdonképp minden cikk töltelék, akkor sem követünk volna el oly valami vétkes cselekményt, amiért vastag gorombáskodását kiérdemeltük

volna; e szerint alaptalan azon vádja is, hogy irodalmi tárogatásának ki nem nyérése okozta volna följajdulásunkat. Nyugodt lehet Tóth ur, a mi kérésünk nem volt egyéb udvarias kötelességnél, melynek eredménytelenségét beteges állapota miatt előre is láttuk. Mi soha nem gáncoltuk őt semmiféle munkálkodásaért, ellenben igen is védjük akkor, midőn a „Kisednevelés“ jelenlegi szerkesztője egy cikkét gáncsolólag akarta félretenni. Cikke utolsó pontjára tett észrevételünk sem fájhatott neki, mert annak érthetetlen voltát a szerkesztői gondatlanságnak róttuk föl. Ellenben a nyilvánosságnak tartozunk abbéli kijelentésünkkel, hogy Tóth Isván ur vagdalózásait sértett hiúságból tette azért, mert én Miskolcon járván két ízben, másodszor őt föl nem kerestem; és mivel Tóth ur még a nyárfa levélben is ellenségét véli látni, s arról tudomása volt, hogy Mányikné ügytársunkat meglátogattam: azt hitte, isten tudja miféle összeesküvés történt ellene, pedig e tekintetben is nyugodt lehet, mert Mányiknél tett látogatásom nem tartott 5 percig, és mert éppen akkor vendége is lévén, Tóth bátyánknak még csak neve sem jött szóba. Tóth István urtól a jövőre elvárjuk, hogy jobban olvassa át ami kezébe jön, s ne ítéljen elhamarkodva. **E lap szerkesztője nem cameleon természetű, nem változtatja elvét, nem forgatja köpenyét úgy mint a szél fuj, s nem bírál, nem vádol senkit alap nélkül, hogy mindennek dacára mennyire tartja érdemesnek ő a veterán ember, aki igényt akar tartani a köztiszteletre, azzal nem sokat gondol, annyi azonban bizonyos, hogy Tóth ur ilyen modorral nem fogja a tisztelet érzetét maga iránt növelni.**

A magyar himnus érdekében. Ardényi Dezső fölhívását pályatársaink figyelmébe ajánlván, bizalommal kérjük föl mindazokat, kik magyar érzelmüktől áthatva nemzeti himnusunk megteremtését szivükön viselik, e célra ismerős köreikben 10 krajezáros gyűjtést rendezni, s az összeget Ardényi Dezső urhoz a Magyarország szerkesztőjéhez Budapest Sándor u. 12 sz. beküldeni sziveskedjenek. Tanügyi testületeink hazafias célokra mindig szivesen áldoznak, ne maradjunk mi sem hátra. Előre pályatársak! 10 krajeár csekély pénz egy személytől sok embertől azonban tökélet teremt. Reméljük e felhívásunk nem marad el eredmény nélkül.